

Mojca Nidorfer Šiškovič

Filozofska fakulteta, Ljubljana

DOI: 10.4312/SSJLK.55.188-195

Razvoj slovenistik na univerzah po svetu

Prispevek osvetljuje razvoj slovenistik na univerzah po svetu od vzpostavitve prve slovenistične katedre v začetku 19. stoletja, ustanavljanje lektoratov in študijev pred in po ustanovitvi Univerze v Ljubljani leta 1919 ter začetek institucionaliziranega, načrtnega spodbujanja učenja in raziskovanja slovenskega jezika, literature in kulture na tujih univerzah od zgodnjih 60. let 20. stoletja do leta 1991. Sledi obdobje po letu 1991, ki sta ga pomembno zaznamovali samostojnost slovenske države in njena vključitev v EU leta 2004. Pregled zaporedja ustanavljanja slovenistik kaže, kako si je slovenščina utirala pot v študijske programe na univerzah po svetu in v razmeroma kratkem času sto let dosegla velik napredek tako v številu slovenistik kot njihovi razvosti. V prispevku bo predstavljeno tudi delovanje programa Slovenščina na tujih univerzah, ki podpira slovenistike s slovenske strani že skoraj 60 let, ter mednarodno strokovno povezovanje slovenistik, ki se krepi in bo usmerjalo dejavnosti slovenistik kot dela globaliziranega univerzitetnega trga tudi v prihodnosti.

slovenistika, tuja univerza, lektorat, študij slovenščine, slovenščina kot tuji jezik

The article highlights the development of Slovene Studies at universities around the world since the establishment of the first Slovene chair at the beginning of the 19th century, the establishment of lectures and studies before and after the founding of the University of Ljubljana in 1919, and the beginning of institutionalised, planned activities for the advancement of the learning of and research into Slovene language, literature and culture at foreign universities from the early 1960s until 1991. This is followed by a post-1991 period, marked by the independence of the Slovene state and its integration into the EU in 2004. A review of the sequence of founding Slovene Studies shows how Slovene became part of study programmes at universities throughout the world, and over a relatively short time of 100 years great progress was made in both the number of universities with Slovene Studies and their development. The paper also presents the activities of the programme Slovene at Foreign Universities, which has been supporting Slovene Studies from the Slovene side for almost 60 years, and the international professional integration of Slovene which will guide the activities of Slovene Studies as a part of a globalised university market in the future.

Slovene Studies, foreign university, lectureship, degree study in Slovene, Slovene as a foreign language

1 Uvod

V študijskem letu 2018/19 program Slovenščina na tujih univerzah vključuje 62 slovenistik¹ po svetu, na katerih se izvajajo lektorati, na 29 izmed njih pa tudi dodiplomske in/ali podiplomske študijske smeri slovenskega jezika, literature in kulture. Letno se slovenščine na univerzah po svetu uči oziroma jo študira približno 2000 študentov, vsako leto na temo slovenistike nastane okrog 50 zaključnih del diplomskega in magistrskega študija ter v povprečju pet doktorskih disertacij. Na tujih univerzah poučuje predmete iz slovenskega jezika, književnosti in kulture več kot 100 učiteljev, od katerih jih je 31 zaposlenih na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in s strani Republike Slovenije napotenih na delo na tuje univerze. Med njimi ima akademske nazive 17 učiteljev, od tega osem

1 Slovenistika so znanstvene discipline, ki proučujejo in omogočajo poučevanje slovenskega jezika, književnosti in kulture (Pravilnik 2014); na univerzah po svetu je slovenistika vključena v študijske programe, tako da se slovenistične vsebine raziskujejo in posredujejo študentom v obliki lektorata, kot obvezni, obvezno izbirni ali izbirni predmeti in/ali kot študijska smer, z obštudijskimi dejavnostmi.

doktorski naziv in devet znanstveni magistrski naziv, 11 učiteljev pa je v letu 2018/19 vpisanih na doktorski študij.

Slovenistike po svetu povezuje program Slovenščina na tujih univerzah (STU), ki je začel nastajati v začetku 60. let, ko je na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani poseben odbor odločal o dejavnostih, povezanih s slovenščino na univerzah po svetu: o izbiri lektorjev, gostovanjih članov oddelka in pošiljanju slovenistične literature na tuje univerze. Od 70. let naprej so vodenje odbora oziroma komisije za pospeševanje slovenščine na neslovenskih univerzah prevzeli učitelji na Oddelku za slovenistiko,² leta 1991 je bila dejavnost organizacijsko prenesena na novoustanovljeni Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik³ (Center), v katerega so se povezali vsi programi, ki so na Oddelku delovali na področju slovenščine kot tujega jezika. V okviru Centra danes deluje osem programov, vsebinsko in organizacijsko pa je Center del Oddelka za slovenistiko in ena od posebnih enot Filozofske fakultete.

Glavno poslanstvo programa STU je podpirati slovenistike na univerzah po svetu na vsebinski in organizacijski ravni, hkrati pa je ta dejavnost državnega in nacionalnega pomena, saj se preko slovenistik svetu predstavljajo slovenski jezik, književnost in kultura ter država Slovenija, program skrbi za učitelje in spodbuja učenje ter poučevanje slovenščine, vodenje o njej ter raziskovalno delo in stike na univerzitetni ravni.

Nastanki in zgodovina delovanja posameznih slovenistik so predstavljeni v *Zborniku Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik* (Zbornik 1999) ter v drugih publikacijah, npr. zbornikih Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture in simpozija Obdobja ter v zbornikih konferenc, ki so bile organizirane ob pomembnih obletnicah slovenistik (prim. Karničar 2011; *90-letnica* 2010; *Makedonsko-slovenečki* 2010; *90 anni* 2011; *Sto let* 2014; *Slovenistika 10* 2017). Večina slovenistik je doživela vsaj krajše prekinitve delovanja, bodisi ob menjavah in upokojitvah učiteljev, reorganizaciji univerz ter političnih in družbenih spremembah, nekatere pa delujejo neprekinjeno.

Vsa leta je bila za vsebinsko in organizacijsko izvedbo ter razvoj programa STU odgovorna Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, dejavnost je najprej financirala republiška Izobraževalna skupnost, kasneje pa ministrstvo, pristojno za visoko šolstvo. Ta model podpore slovenščini na tujih univerzah, ki je omogočal neposredne stike vodilnih programa STU s tujimi univerzami, je pomembno prispeval k razvoju slovenistik, razumevanju njihovih potreb in h kreptivi meduniverzitetnega sodelovanja.

2 Ustanovitev Univerze v Ljubljani leta 1919, najstarejših slovenistik ter slovenistik v prvi polovici 20. stoletja

Ob 100-letnici ustanovitve in delovanja prve slovenske univerze Univerze v Ljubljani in Filozofske fakultete kot ene izmed njenih petih ustanovnih članic obeležujemo tudi 100 let raziskovanja in pedagoškega dela na univerzitetni ravni na področju slovenistike v Sloveniji. Prvo predavanje na univerzi je v Deželnem dvorcu na Kongresnem trgu s pomembno simbolično noto izvedel v slovenščini 3. 12. 1919 profesor dr. Fran Ramovš, ki je predaval o zgodovinski slovnicu slovenskega

² Do leta 2002 je bil to Oddelek za slovanske jezike in književnosti, ki se je razdelil na dva oddelka: Oddelek za slovenistiko in Oddelek za slavistiko.

³ Od ustanovitve leta 1991 do 2014 se je imenoval Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik.

jezika. Skupaj z dr. Rajkom Nahtigalom⁴ sta pred ustanovitvijo ljubljanske univerze poučevala na univerzi v Gradcu, z začetkom delovanja Univerze v Ljubljani pa so skupaj z dr. Ivanom Prijateljem in dr. Francetom Kidričem, ki sta prišla v Ljubljano predavat z Dunaja, kjer sta delala kot bibliotekarja v Dvorni knjižnici, ter dr. Ivanom Grafenauerjem, ki je bil habilitiran na univerzi v Zagrebu, prva leta (Grafenauer samo prvi semester) izvajali predavanja iz slovenske književnosti in jezika.

Uvodni odstavek že kaže, kako tesno je bila slovenistika od vzpostavitve kot študijskega predmeta na prvi slovenski univerzi leta 1919, v času Kraljevine Srbov, Slovencev in Hrvatov, tesno povezana s tujimi univerzami. Obenem je iz njega razvidno, da je bila že v tem času del študijskih programov na bližnjih univerzah, s profesorskimi mesti na univerzah v Gradcu, na Dunaju in v Zagrebu. Najdaljšo zgodovino ima na liceju v Gradcu (univerza v Gradcu je bila ustanovljena leta 1585, v času od 1782 do 1826 pa je bila degradirana v licej), kjer je bila prva slovenistična katedra ustanovljena leta 1811. Univerza oziroma licej v Gradcu je bila blizu slovenskemu prostoru in je hkrati veljala za odprto medkulturnim vsebinam in študijem (Karničar 2011: 23). Druga najstarejša slovenistika je povezana z ustanovitvijo katedre za primerjalno slovansko jezikoslovje, ki jo je leta 1849 na Univerzi na Dunaju ustanovil Franc Miklošič,⁵ na univerzi v Zagrebu pa so bila prva predavanja iz slovenščine izvedena v letu 1874.

Slovenci, ki so poučevali in raziskovali na univerzah po svetu, so bili pogosto zaslužni za vključevanje slovenističnih vsebin v pedagoško in raziskovalno delo, saj sta njihov ugled in prepoznavnost ter raziskovalni dosežki na področju slavistike v mednarodnem prostoru utrlj pot tudi slovenistiki. V začetku 20. stoletja so izvajali lektorate in predavanja iz slovenščine še na nekaj univerzah: v Beogradu v letu 1907 in v Pragi, Padovi ter Neaplju od leta 1914 naprej (Zbornik 1999). Na vseh omenjenih univerzah jih izvajajo z nekoliko premori tudi danes, slovenščina pa ima status lektorata in študijske smeri. Na Univerzi v Nottinghamu je leta 1918 slavist in rusist Janko Lavrin⁶ ustanovil oddelek za slovanske jezike, v okviru katerega je na tej univerzi prisotna tudi slovenščina. Med drugim je na tej univerzi profesor Peter Herrity leta 2000 izdal slovnico slovenskega jezika *Slovene: A Comprehensive Grammar*, ki še danes velja za najboljše in najobsežnejšo v angleškem jeziku.

V obdobju med obema vojnama so slovenščino začeli poučevati v Münchnu po letu 1920, na Jagelonski univerzi v Krakovu leta 1926, v Hamburgu 1931 v okviru južne slavistike in na univerzi Komenskega v Bratislavi leta 1938. V Krakovu in Bratislavi sta danes visoko razviti slovenistiki z več kot 80 vpisanimi študenti letno. V tem obdobju je Matija Murko, ki je poučeval slovansko filologijo na slavistiki dunajske univerze, bil redni profesor na univerzah v Gradcu, Leipzigu in na Karlovi univerzi v Pragi, soustanovil Slovanski inštitut v Pragi in ga med letoma 1932 in 1941 tudi vodil. Ugoden položaj, ki so ga imeli Slovenci po razpadu Avstro-Ogrske leta 1918 kot del nove države Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in zlasti v Dravski banovini v času Kraljevine Jugoslavije (1929–1945), je omogočil velik kulturni in jezikovni razvoj ter uveljavljanje slovenščine, prinesel pa je tudi ugled Slovincem v tedanjem srednjeevropskem prostoru.

⁴ Akademik prof. dr. Rajko Nahtigal je bil tudi prvi dekan Filozofske fakultete.

⁵ Franc Miklošič je bil tri leta dekan filozofske fakultete Univerze na Dunaju, v letih od 1854 do 1855 pa tudi rektor Univerze na Dunaju.

⁶ Društvo slovenskih književnih prevajalcev od leta 2003 podeljuje *Lavrinovo diplomu* za pomembne prispevke na področju posredovanja slovenske književnosti drugim narodom.

3 Druga polovica 20. stoletja: začetek sistematične skrbi za slovenščino na tujih univerzah

Po velikih družbenih spremembah in preureditvi Evrope po drugi svetovni vojni je slovenščina do leta 1960 postala del študijskih programov na univerzah v sosednjih državah in skupni državi Jugoslaviji: v Trstu leta 1945, Zadru leta 1950, Budimpešti leta 1953, Novem Sadu leta 1958 in v Skopju leta 1959 (Zbornik 1999). Na univerzi v Budimpešti je leta 1953 »začel potekati študij slovenskega jezika za prve povojne učitelje v porabskih osnovnih šolah« (Pavičić 1999: 49), saj je v madžarskem Porabju živela velika slovenska skupnost.

Po letu 1960 se je v Sloveniji začela vzpostavljati bolj organizirana skrb za slovenščino po svetu, pri kateri je imela od začetka ključno vlogo Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. Na začetku je za potrebe tujih univerz izbirala in sofinancirala lektorje slovenščine ter jim razpošiljala slovenske knjige. Fakultetna uprava je januarja leta 1964 obravnavala predlog Oddelka za slovanske jezike in književnosti, da naj bi »skušala uveljaviti princip recipročnosti pri morebitnih bodočih aranžmajih za nove lektorje tujih jezikov na naši fakulteti« in sklenila, da »naj bi oddelek za slavistiko ugotovil interesente za slovenski lektorat. Te ugotovitve naj bi fakulteta posredovala pristojnim organom, da bi lahko sklenili ustrezne ukrepe« (Zapisnik 1964). Junija 1968 je pedagoško-znanstveni svet Filozofske fakultete v Ljubljani obravnaval *Predlog oddelka za slavistiko za ureditev lektoratov slovenskega jezika v tujini*, na seji oktobra 1968 pa je bil v obravnavi osnutek *Statuta fakultete* in sprejet sklep, da se v 22. člen *Statuta* doda nov odstavek: »Pri fakulteti obstaja tudi odbor za pospeševanje slovenščine na tujih univerzah. Odbor ima poseben finančni sklad in deluje po posebnem pravilniku.« (Zapisniki sej) V dopisu Izobraževalne skupnosti Socialistične republike Slovenije iz leta 1969 je zapisano, da dodeljuje posebna namenska sredstva »Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani za širjenje slovenskega jezika in literature v tujini«, in sicer za lektorate v Rimu, Krakovu, Frankfurtu, na Dunaju in v Pragi.

V letu 1972/73 je Komisija za pospeševanje slovenščine na neslovenskih univerzah, ki je bila sestavljena iz predstavnikov oddelka, fakultete, univerze in financerja, tj. republiške izobraževalne skupnosti, začela delovati v okviru oddelka za slovanske jezike. Posebno vlogo je imel dvotedenski Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, ki so ga člani oddelka prvič organizirali leta 1965, da bi spodbudili sodelovanje na področju slovenistike na univerzah po svetu. Republika Slovenija je prisluhnila in financirala prireditve, ki se je je kmalu, tj. leta 1972 (8. seminar), udeležilo že 120 udeležencev – študentov in učiteljev, raziskovalcev, prevajalcev in kulturnih delavcev s tujih univerz ter iz slovenskega zamejstva, številka pa je ostala na enaki ravni vse do današnjih dni. Seminar je bil za mnoge udeležence s tujih univerz prvi in ključni stik s Slovenijo in slovenščino, ki jih je spodbudil, da so se začeli strokovno ukvarjati s slovenščino. Nekaterim izmed njih je uspelo ustanoviti slovenistike oziroma so lektorate nadgradili v študijske smeri, med drugim Lidija Arizankovska v Skopju, Maja Đukanović v Beogradu, Olena Džubja Pogrebriak v Kijevu, Jelena Konicka v Vilni, Aleš Kozar v Pardubicah, Istvan Lukacs v Budimpešti, Olga Plotnikova v Moskvi, Emil Tokarz v Katovicah in Bielskem Biatu.

Na oddelku so zaznali potencial in potrebe udeležencev Seminarja, da bi na področju slovenistike sodelovali na višji znanstveni ravni, zato je bilo leta 1979 v prvih dneh Seminarja organizirano še mednarodno znanstveno slovenistično srečanje simpozij Obdobja, ki je z leti postalo tradicionalno in se je uveljavilo v slovenističnih krogih kot posebna konferenca, organizirana pozno jeseni; v letu 2019 bo potekal že 38. simpozij.

Od leta 1960 do leta 1980 so bile ob novih možnostih sodelovanja ustanovljene slovenistike v Seattlu (1964), Rimu in Moskvi (1965), Sofiji (1975), Parizu (1969), Sombotelu (1970), Varšavi (1972), Celovcu (1973), Nottinghamu (1974), Vidmu in Katovicah (1976), Regensburgu in Bukarešti (1978), Bernu (1981), leta 1989 pa sta začeli delovati še slovenistiki v Tübingenu in Würzburgu (Zbornik 1999).⁷ K uveljavitvi slovenistike v ZDA je s svojim delom pomembno prispeval Rado L. Lenček na mestu profesorja za slovanske jezike na univerzi Columbia v New Yorku, ki je med drugim zaslužen za ustanovitev društva za slovenske študije Slovene Studies Society leta 1973. Društvo od leta 1977 izdaja mednarodno revijo *Slovene Studies*, in je vsa leta zelo dejavno (Rogel 2012: 203–204; Pogačar), saj ima 300 vpisanih članov. Vsako leto v društvu podelijo tudi dve nagradi za najboljši esej na področju slovenskih študij: *nagrada Joseph Velikonja* dodiplomskemu študentu/študentki in *nagrada Rada L. Lenčka* diplomiranemu študentu/študentki.

4 Po letu 1991

V študijskem letu 1989/90, tik pred osamosvojitvijo Slovenije, je na univerzah po svetu delovalo 25 slovenistik, s Filozofske fakultete je bilo na delo na tuje univerze napotnih 13 učiteljev. V letu 1991 je bil že v samostojni državi ustanovljen Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik, ki z osmimi programi nudi celovito strokovno podporo tudi slovenistikam in učiteljem STU: poleg organiziranja Seminarja in simpozija Obdobja tudi z izobraževanji učiteljev, razvojem učbenikov ter pripomočkov in priročnikov za učitelje; v vse omenjene dejavnosti se vključujejo tudi učitelji na tujih univerzah.

V 90. letih so bili vzpostavljene slovenistike na univerzah v Kansasu leta 1990 in Gentu leta 1994, v Brnu, Vilni in Trstu na prevajalskem oddelku leta 1995, v Bruslju leta 1996, v Tokiu, Londonu ter Lodžu leta 1997, ki so večinoma oz. vsaj prva leta delovale brez ali le z delno finančno pomočjo iz Slovenije. V Avstralijo je bil učitelj iz Slovenije napoten na Univerzo Macquarie v Sydneyju v letih med 1989 in 1995, potem pa je bilo sodelovanje zaradi visokih stroškov prekinjeno.

Med letoma 2000 in 2010 je bilo za program STU obdobje precejšnje nestabilnosti, saj so potekale razprave s financerjem o ključnih vprašanih umestitve in delovanja programa. Prevladalo je mnenje, da program STU ostaja združen na nacionalni ravni na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, ki mu zagotavlja celovito strokovno in organizacijsko podporo. Leta 2008 je bil program umeščen v Uredbo⁸ RS, ki ureja financiranje vseh javnih uslužbencev Republike Slovenije na delu v tujini, s čimer se je po letih prizadevanj izboljšal materialni položaj učiteljev. Leta 2014 je bil na ravni Filozofske fakultete sprejet *Pravilnik o delovanju programa STU*, s katerim so se uredile tudi zaposlitve učiteljev, ki so postali karierni lektorji, s petletnimi mandati na tujih univerzah in z možnostjo ponovnih mandatov.

Država je v desetletju po osamosvojitvi prepoznala, da program Slovenščina na tujih univerzah izvaja naloge nacionalnega pomena, tako da je bila dejavnost lektoratov oz. slovenistik je bila

⁷ Treba je zapisati, da v Zborniku 1999 niso zajete vse slovenistike, ampak velika večina tistih, ki so delovale v letu 1999. Manjkajo npr. slovenistike v Zagrebu, Sarajevu, Berlinu, Leidnu, Sankt Peterburgu, Hamburgu. Pogosto se je zgodilo, da je bila slovenistika vzpostavljena za nekaj semestrov, če je bil na razpolago učitelj, potem pa spet ukinjena (npr. v Frankfurtu, Leipzigu, Nitri itn.).

⁸ Uredba o plačah in drugih prejemkih javnih uslužbencev na delu v tujini (Ur. l. št. 14, 2009).

postopno umeščena tudi v druge pravne akte, ki urejajo področja Slovencev v zamejstvu in po svetu,⁹ v *Zakonu o visokem šolstvu* pa so lektorati opredeljeni kot »podpora visokošolskemu študiju«. Z razširitvijo Evropske unije in vstopom Slovenije vanjo leta 2004 so nastale nove razmere, ki so pomembno vplivale na delovanje in razvoj slovenistik na tujih univerzah. Evropski univerzitetni prostor se je poenotil s podpisom Bolonjske deklaracije leta 1999, s čimer so se razširile možnosti meduniverzitetnega sodelovanja in mobilnosti učiteljev ter študentov. Študiji, ovrednoteni s kreditnimi točkami, so omogočili vstop novih predmetov v študijske programe, hkrati pa se več študentov nejezikoslovnih študijev odloča za vpis na lektorat slovenščine. Prav tako po letu 2000 je RS podprla odpiranje slovenistik v državah, kjer živijo velike slovenske skupnosti, in na drugih univerzah v EU in po svetu: v Buenos Airesu leta 2003 in La Plati leta 2006, v Clevelandu, Lizboni, Lvovu, Pekingu (BFSU) leta 2008, v Granadi leta 2009. V državah, kjer je RS že financirala učitelja iz Slovenije, so druge slovenistike nastale samostojno, in sicer v Gdanskju leta 2005, v Pardubicah leta 2006 in Kijevu leta 2010. Junija 2005 je Slovenski znanstveni inštitut na Dunaju organiziral *Posvetovanje o študiju slovenščine v Evropi* s številno udeležbo slovenistov iz več držav in predstavnikov državnih institucij na področju izobraževanja v Avstriji in Sloveniji, med drugim tudi v luči vzpostavitve redne profesure za slovenistiko na univerzi na Dunaju, ki se še ni uresničila.

Po letu 2010 so bile s podporo slovenske strani vzpostavljene še slovenistike v Sarajevu leta 2014 (ponovno), s prenosom učiteljskega mesta iz Hamburga slovenistika v Kölnu leta 2015 (lektorat je občasno že deloval v preteklosti), v Hebeiju leta 2016, v Pekingu na Univerzi za mednarodne študije (BISU) leta 2017, v Cordobi v Argentini, Banjaluki, v Tokiu na univerzi Soka in Stanfordu leta 2018 ter na Reki leta 2019. V letu 2015 sta Nacionalni svet slovenske narodne manjšine v Srbiji in Univerza v Beogradu, Filološka fakulteta, začela izdajati *Sloveniko* – časopis za kulturo, znanost in izobraževanje (Slovenika 2015).

Na univerzah po svetu je bilo organiziranih več mednarodnih konferenc ob pomembnih obletnicah slovenistik, med drugim ob 100-letnici v Beogradu, ob 90-letnici filozofskih fakultet v Bratislavi, ob 90-letnici slovenistike v Pragi, 40-letnici v Moskvi, leta 2018 je bila organizirana slovenistična študentska konferenca *Cankar (i)n mi* v Beogradu. Slavistično društvo Slovenije je v sodelovanju z regionalnimi društvi in univerzami v sosednjih državah organiziralo kongrese v Celovcu, Trstu, Monoštru, Zagrebu in Vidmu. V okviru jubilejnega 50. seminarja je bila leta 2014 organizirana prva konferenca posebej na teme s področja slovenistike na univerzah po svetu *Prihodnost slovenščine in slovenistik po svetu*, v letu 2019 pa bo v okviru 55. seminarja potekala že druga.

Delovanje programa STU znatno prispeva k znanju in poznavanju slovenskega jezika, literature in kulture, saj za to po eni strani skrbijo učitelji slovenščine (a) z izvedbo predmetov s področja slovenske književnosti in kulture (kulturne zgodovine, filma ipd.) v tujih jezikih za širši krog študentov, tj. za študente različnih študijskih področij na tujih univerzah, (b) z izvedbo dodatnih, obštudijskih dejavnosti, kot so prevajalske dejavnosti, gostovanja umetnikov in univerzitetnih učiteljev iz Slovenije

⁹ *Zakon o visokem šolstvu* (ZVis), *Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja* (ZORSSZNM), *Zakon o Slovenski matici* (ZSMat), *Resolucija o odnosih s Slovenci po svetu* (ReOSPS), *Resolucija o Nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018* (ReNPJP14–18), *Resolucija o Nacionalnem programu za kulturo 2008–2011* (ReNPK0811), *Pravilnik o postopkih (so)financiranja in ocenjevanja ter spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti* (Pravno-informacijski sistem 2019).

ter predstavnikov slovenskih organizacij po svetu, (c) z izvedbo projektov *Svetovni dnevi* in vključevanjem študentov in povezovanjem z drugimi učitelji (slovenščine pa tudi drugih slovanskih jezikov) na tujih univerzah v projekte, (č) s spodbujanjem mobilnosti študentov in učiteljev ter povezovanja s slovenskim prostorom.

Obsežne projekte *Svetovni dnevi*,¹⁰ pa tudi številne druge v okviru programa STU, pripravimo skupaj z učitelji in v sodelovanju s tujimi univerzami, slovenskimi diplomatskimi predstavništvi ter z različnimi partnerji v posameznem projektu, npr. RTV Slovenija, Javno agencijo za knjigo, Slovenskim filmskim centrom, Uradom RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter založbami. Z njimi program STU prispeva k uveljavljanju slovenskega jezika, literature in kulture in RS po svetu ter k promociji študija slovenščine.

5 Zaključek

Slovenistika je bila na univerzah v neslovenskem oziroma mednarodnem prostoru prisotna že pred ustanovitvijo prve slovenske univerze Univerze v Ljubljani leta 1919 in se je razvijala največkrat v tesni povezavi s slavistiko in primerjalnim (južno)slovanskim jezikoslovjem, najprej na univerzah v Gradcu, na Dunaju in v Zagrebu. V 60. letih je prišlo s prizadevanjem slovenistov z oddelka za slovanske jezike do načrtnega vzpostavljanja programa za podporo slovenistikam po svetu na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. V letu 1965 je bil izveden prvi Seminar ter leta 1979 organiziran prvi znanstveni simpozij Obdobja. Z leti so se krepili strokovni stiki in sodelovanje z univerzami, posebej intenzivno po nastanku samostojne slovenske države in po letu 2000. V študijskem letu 2018/19 z različnimi dejavnostmi razvejani program STU povezuje 62 slovenistik po svetu, organizacijsko, strokovno in vsebinsko je tesno vpet v delovanje Centra in Oddelka.

Literatura in viri

Arhiv programa Slovenščina na tujih univerzah.

90 anni dello sloveno a Napoli: atti del convegno international (zbornik s konference), 2011. Uredili Aleksandra Žabjek, Lucia Gaja Scuteri. Napoli: Università degli Studi di Napoli l'Orinetale, Dipartimento di Studi dell' Europa orientale.

90. výročí vzniku Univerzity Komenského v Bratislave. 90-letnica ustanovitve Univerze v Ljubljani in Univerze Komenskega v Bratislavi (zbornik prispevkov s konference 22.–23. 10. 2009), 2010. Uredila Saša Vojtech Poklač, Miloslav Vojtech.

KARNIČAR, Ludwig, 2011: 200 Jahre seit der Guündung des ersten Studentvereins Societas Slovenica durch Johann Npomuk Primitz (Janez Nepomuk Primic) und die Bedeutung der Stadt Graz für die Slowenen. Ludwig Karničar, Vincenc Rajšp (ur.): *Graz und Slowenen – Gradec in Slovenci*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 23–37.

Makedonsko-slovenečki jazični, književni i kulturni vrski – Makedonsko-slovenske jezikoslovne, književne in kulturne zveze (Makedonsko-slovenečka naučna konferencija 3. Ohrid, 2007), 2010. Skopje: Filološki fakultet Blaže Koneski, Univerzitet Sv. Kiril i Metodij.

Pravilnik programa Slovenščina na tujih univerzah, 2014, spremenjen 2016. <https://centerslo.si/wp-content/uploads/2015/10/pravilnik-stu.pdf> (dostop 30. 5. 2019)

Pravno-informacijski sistem. <http://pisrs.si/Pis.web/> (dostop 11. 4. 2019)

ROGEL, Carole, 2012: A brief history of the SSS's forty years. *Slovene Studies* 34/1–2. 203–209. file:///C:/Users/CSLO/Downloads/15326-17769-1-PB.pdf (dostop 4. 5. 2019)

¹⁰ Primer projekta v številkah: *Svetovni dnevi slovenskega dokumentarnega filma*. 9 dokumentarnih filmov so študenti na tujih univerzah (250) pod mentorstvom 40 učiteljev prevedli v 22 jezikov. Nastalo je 99 prevodov podnaslovov filmov, ki jih je pregledalo 60 domačih govorcev jezikov, filme je podnaslovila RTV Slovenija. Učitelji so na tujih univerzah organizirali dogodke skupaj z diplomatskimi predstavništvi, ki se jih je udeležilo okoli 3 do 5 tisoč obiskovalcev.

- Slovenika* – časopis za kulturo, znanost in izobraževanje. Beograd: Nacionalni svet slovenske narodne manjšine. <http://slovenci.rs/> (dostop 4. 5. 2019)
- Slovenistika 10* (zbornik predavanj, Budimpešta, 26. oktober 2016), 2017. Uredila Mária Lukácsné Bajzek. Budapest: ELTE BTK, Szlav Filológiai Tanszék.
- Sto let slovenistiki na univerziti Karlovi v Praze*, 2014. Urdili Alenka Jensterle-Doležalová, Jasna Honzak Jahić, Andrej Šurla. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.
- Zapisnik seje fakultetne uprave filozofske fakultete v Ljubljani*, 15. 1. 1964.
- Zapisniki sej pedagoško znanstvenega sveta filozofske fakultete v Ljubljani*, 26. 4. 1968, 18. 6. 1968 in 8. 10. 1968.